

Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 Bergen

Sendt per e-post til: post@konkurransetilsynet.no

KONFIDENSIELL VERSJON

MELDING AV FORETAKSSAMMENSLUTNING

Inngitt av

Gasum Oy og Lyse AS

Vedrørende erverv av felles kontroll i

Risavika LNG Production AS

Oslo, 18. mars 2016

1 MELDERE

1.1 Gasum Oy

Navn: Gasum Oy
Adresse: Miestentie 1, 02150 Espoo, Finland
Org. nr: 0969819-3

Kontaktperson:

Navn: Advokatfirmaet Selmer DA, advokat Harald Evensen
v/ advokatfullmektig Andrea B.M. Artz
Adresse: Postboks 1324 Vika, 0112 Oslo
Telefon: 23 11 65 00
Telefaks: 23 11 65 01
E-post: a.artz@selmer.no

1.2 Lyse AS

Navn: Lyse AS
Adresse: Breiflåtveien 18, 4017 Stavanger
Org. nr: 980001482

Kontaktperson:

Navn: Advokatfirmaet Thommessen AS, advokat Eivind Vesterkjær
v/ advokatfullmektig Miriam Eriksen
Adresse: Postboks 1484 Vika, 0116 OSLO
Telefon: 23 11 11 11
Telefaks: 23 11 10 10
E-post: mer@thommessen.no

2 ØVRIG INVOLVERT FORETAK

Navn: Risavika LNG Production AS
Adresse: Breiflåtveien 18, 4017 Stavanger
Org. nr: 913174240

3 FORETAKSSAMMENSLUTNINGENS ART

3.1 Beskrivelse av foretakssammenslutningen

Foretakssammenslutningen gjelder erverv av indirekte felles kontroll over Risavika LNG Production AS ("**Risavika LNG**"). I dag er Risavika LNG et heleid datterselskap av Lyse AS ("**Lyse**"). Foretakssammenslutningen utløses av at Gasum Oy ("**Gasum**") på vegne av Skangas AS ("**Skangas**") utøver kjøpsopsjon til aksjene i Risavika LNG.

Kjøpsopsjonen er nedfelt i Transaction Agreement av 24. februar 2014 mellom Gasum og Lyse (sammen "Partene"), [REDACTED]

Skangas eies av Gasum (51 prosent) og Lyse (49 prosent). Bestemmelser i Skangas' aksjonærvtale av 2. mai 2014 gir Partene felles kontroll¹ over selskapet. Skangas er et selvstendig fungerende fellesforetak, med egen organisasjon, tilstrekkelig finansiering, driftsaktiva og tilstedeværelse i markedet. [REDACTED]

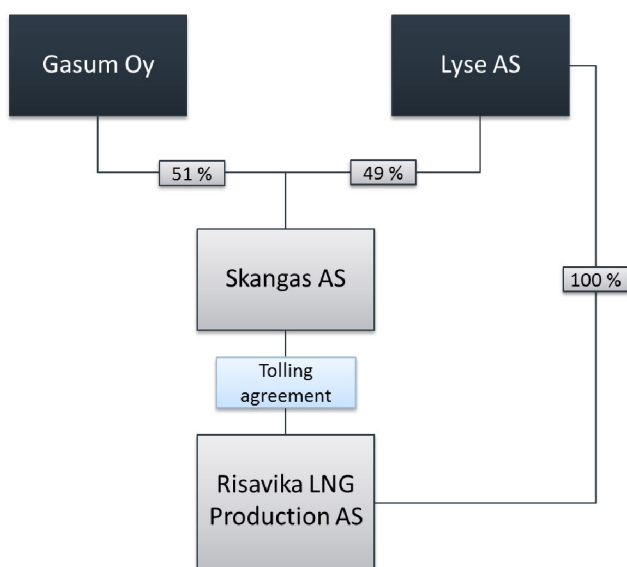
Gasum (inkludert 50 prosent av Skangas' omsetning) og Lyse (inkludert 50 prosent av Skangas omsetning) har begge norsk omsetning på mer enn NOK 100 millioner. Til sammen har Partene mer enn NOK 1 milliard i norsk omsetning. Foretakssammenslutningen er følgelig meldepliktig til Konkurransetilsynet.

Foretakssammenslutningen er beskrevet i aksjesalgsavtalen ("SPA").

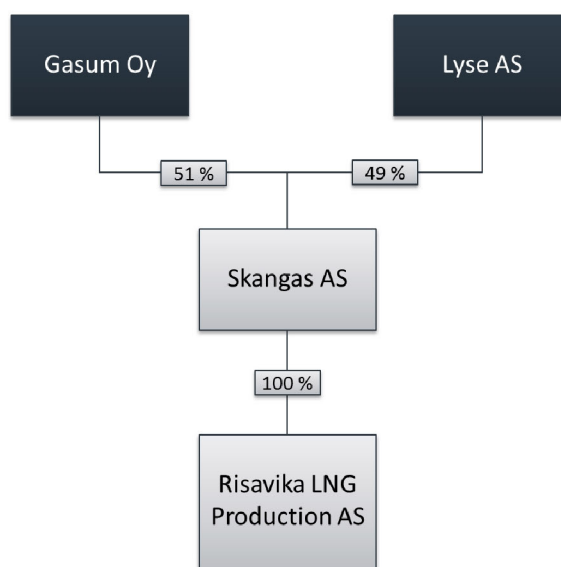
Bilag 1: Kopi av Transaction Agreement av 17. mars 2016

Figuren under viser eierstrukturen i Risavika LNG før og etter gjennomføring:

Før

Etter

Foretakssammenslutningen meldes også til Konkursverket i Sverige. Den forventes gjennomført når konkurransemyndighetenes respektive godkjenninger foreligger.

¹ Etter aksjonærvtalen [REDACTED]

3.2 Bakgrunn for foretakssammenslutningen

Bakgrunnen for foretakssammenslutningen er et eksisterende langsiktig samarbeid mellom Partene når det gjelder prosessering, distribusjon og salg av flytende naturgass (liquefied natural gas; LNG) i Norden.²

Naturgass, eller tørrgass, er petroleum i gassform primært bestående av metan, med innslag av andre hydrokarboner og ikke brennbare gasser som karbondioksid, nitrogen og vanndamp. Energien i gassen kan utnyttes direkte i husholdninger til oppvarming og matlaging, til industriformål, til drivstoff for transport og til å lage elektrisitet i gasskraftverk.

Når naturgass kjøles ned til under -160 °C kondenseres gassen til LNG og volumet reduseres til 1/600 del. Dette effektiviserer transport og lagring. Transport skjer på spesialbygde gasstankskip, tog og tankbiler. Det er i Norden lite infrastruktur i form av gassrørnett som kan frakte naturgass i gassform. Partene leverer derfor LNG direkte til kundenes lagringstanker fra sine distribusjonsterminaler. Regassifisering før brenning skjer hos kunden.

Før samarbeidet ble innledet hadde Lyse etablert en komplett LNG-verdikjede for maritime og industrielle kunder i Norge og Sverige basert på gass fra Nordsjøen, mens Gasum hadde etablert LNG-virksomhet i Finland basert på russisk gass.

Naturgass er i Norden lite utviklet som energikilde og infrastrukturen er begrenset. Partene ble derfor i 2014 enige om å slå sammen sine LNG aktiviteter for på den måten å skape kostnads- og salgssynergier og styrke sin konkurranseevne. Planen er å videreutvikle LNG-virksomheten til å omfatte Norge, Sverige, Finland og Danmark, samt de andre landene rundt Østersjøen.

Gjennom transaksjonen som fant sted i februar 2014 ble Lyses heleide datterselskap Skangas (tidligere Skangass AS) etablert som selvstendig fungerende fellesforetak eiet 51 prosent av Gasum og 49 prosent av Lyse. Virksomheten i Skangas besto, i tillegg til prosessanlegget i Risavika, i hovedsak av en gassterminal på Øra ved Fredrikstad og en i Lysekil i Sverige, samt ett skip og tankbiler for transport. Gasums LNG-virksomhet ble lagt inn i Skangas og besto i hovedsak av et prosessanlegg i Porvoo og prosjekter for distribusjonsterminaler i Finland.

I forbindelse med transaksjonen ble Skangas' prosessanlegg for LNG i Risavika skilt ut og lagt i Lyses heleide datterselskap Risavika LNG. Mellom Skangas og Risavika LNG ble det etablert en langsiktig eksklusiv tjenesteavtale³ ("tolling agreement") hvor Risavika LNG prosesserer tørrgass tilhørende Skangas til LNG. Risavika LNG leverer kun prosesseringstjenesten, Skangas har hele tiden eierskap til gassen. Skangas kjøper gassen direkte fra kapasitetsholdere på Kårstø og gassen fraktes gjennom Rogass-ledningen til Risavika. Skangas leier transportkapasitet i ledningen fra Lyse Neo AS. [REDACTED]

Det nevnes for ordens skyld at etableringen av fellesforetaket i 2014 ikke var meldepliktig til Konkurransetilsynet, siden Gasum ikke hadde omsetning i Norge.

Foretakssammenslutningen vil føre til at produksjonsvirksomheten i Risavika LNG føres tilbake til Skangas. Dette er beregnet å medføre synergier og vil eliminere prosesseringsgebyret Skangas betaler til Risavika LNG. Foretakssammenslutningen vil ha liten markedsmessig betydning og medfører ikke vesentlig konkurransebegrensning i noe marked.

² Samarbeidet er bl.a. omtalt på Lyses hjemmeside: <http://www.lysekonsern.no/nyheter/gasum-partner-pa-lng-article1644-200.html>.

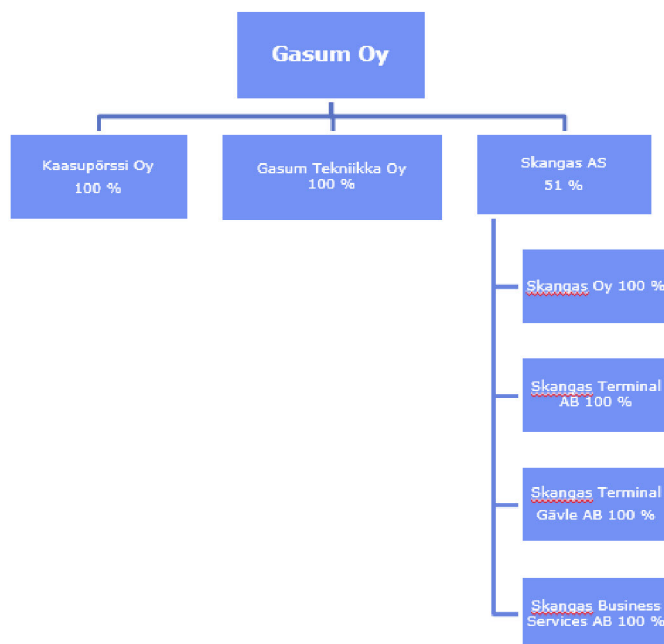
³ Avtalen gjelder hele kapasiteten [REDACTED]

4 FORETAKENES STRUKTUR OG VIRKSOMHETSOMRÅDE

4.1 Gasum Oy

Gasum er et finsk aksjeselskap, etablert i 1994, og er nå heleid av den finske stat⁴.

Figuren under viser Gasums organisasjonskart.

Selskapet eier det finske naturgass- og biogassooverføringsnettene og er ansvarlig for import, transport og engrossalg av naturgass og biogass i Finland. Det leverer gass til boliger, industri og energiproduksjon, samt til land -og sjøtransport. Gasum har distribuert LNG siden 1996 og eier et produksjonsanlegg for LNG i Porvoo, Finland, bygget i 2010.

Gasum har en omsetning tilsvarende mer enn NOK 10 milliarder og sysselsetter ca. 260 personer.

I transaksjonen beskrevet ovenfor i punkt 3.1 overtok Gasum 51 prosent av aksjene i Skangas, dels gjennom aksjekjøp fra Lyse og dels gjennom nytegnning. Gjennom Skangas oppnådde Gasum å få del i virksomhet i Sverige og Norge. Selskapet var før 2014 kun etablert i Finland. Sammen med Lyse utvikler Gasum gjennom Skangas det nordiske LNG-markedet. Utenom Skangas har Gasum ingen aktiviteter i Norge eller Sverige. Skangas beskrives i punkt 4.2 nedenfor.

Gasum er medlem i internasjonale⁵ og finske⁶ bransjeorganisasjoner. Mer informasjon om Gasum finnes på selskapets hjemmeside www.gasum.com.

⁴ Gasum eies til 26,5 prosent direkte av den finske stat, og til 73,5 prosent indirekte gjennom det statseide Gasonia Oy.

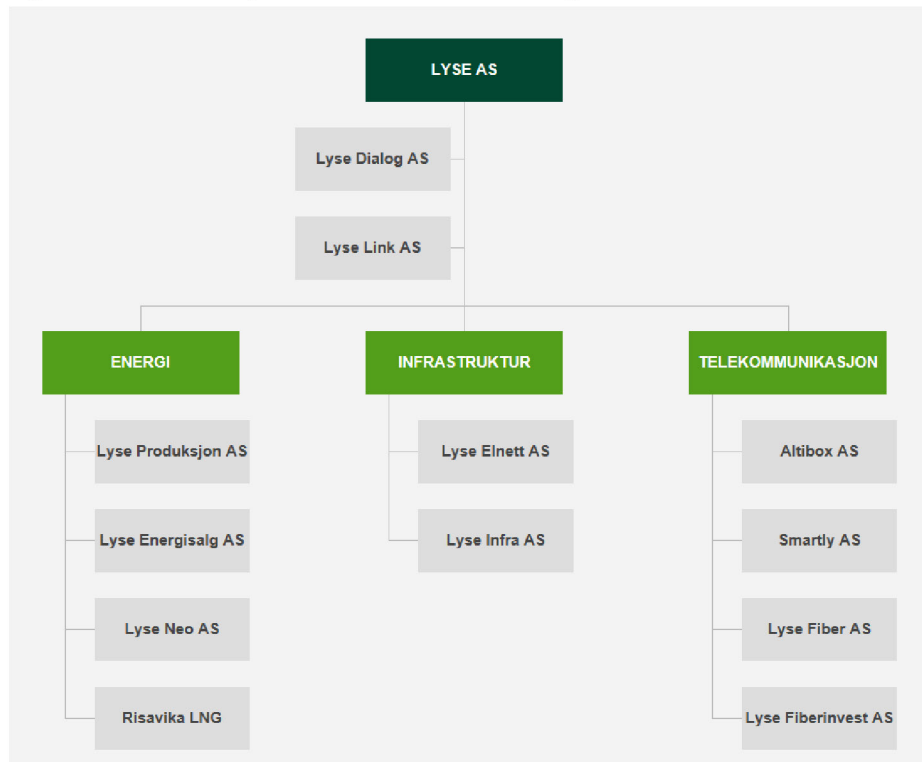
⁵ ENTSOG, Eurogas, International Gas Union, European Federation of Energy Traders.

⁶ Kemiantoollisuus ry, Energiatoollisuus ry, Suomen Kaasuyhdistys ry, Bioenergia ry, Climate Leadership Council Cleen Oy.

4.2 Lyse AS

Lyse er morselskap i Lyse-konsernet, som opererer innenfor områdene energi, infrastruktur og telekommunikasjon. Konsernet fikk sin form 1. januar 1999. Det er bygget på eierkommunenes kraftforsyningsvirksomhet og har røtter mer enn 100 år tilbake i tid. Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland.⁷ Morselskapet ivaretar eierrollen i hel- og deleide selskaper, og organiserer fellesfunksjoner.

Figuren under viser Lyse-konsernets tre forretningsområder.

Lyse-konsernet omsatte i 2015 for ca. 5,9 milliarder NOK og har i underkant av 1 000 ansatte.

Lyse-konsernet har utviklet seg til en betydelig nasjonal aktør innen fornybar energi. Med erfaringen fra bygging og drift av infrastruktur, har konsernet etablert seg som en nasjonal ledende aktør innen fiberbredbånd. De siste årene har Lyse bygget ut et gassdistribusjonsnett i Sør-Rogaland, og driver gjennom fellesforetaket Skangas LNG-virksomhet i Norge, Sverige og Finland.

I det følgende gis en kort oversikt over virksomheten til Lyses heleide datterselskaper. Lyse Dialog AS er ansvarlig for all kundekontakt og konsernets ansikt utad. Lyse Link AS har ansvaret for utvikling og drift av hele Lyse-konsernets IT-plattform.

Energi

- Lyse Produksjon AS eier kraftverk og er ansvarlig for driften, vannhusholdningen og produksjonsstyringen.

⁷ Stavanger (43,676 prosent), Sandnes (19,531 prosent), Sola (8,741 prosent), Time (5,832 prosent), Klepp (4,229 prosent), Hå (3,785 prosent), Randaberg (3,279 prosent), Eigersund (2,951 prosent), Strand (2,532 prosent), Rennesøy (1,150 prosent), Hjelmeland (0,994 prosent), Gjesdal (0,993 prosent), Finnøy (0,909 prosent), Lund (0,713 prosent), Bjerkreim (0,512 prosent) og Kvitsøy (0,223 prosent).

- Lyse Energisalg AS er ansvarlig for alle salg av energiløsninger til private og bedriftskunder innen strøm, gass, fjernvarme og kjøling.
- Lyse Neo AS har ansvar for utvikling av de nye energiløsningene og produktene gass, biogass, fjernvarme, fjernkjøling, gass som drivstoff (CNG) og elektrisitet i transportsektoren.
- Risavika LNG Production AS er produksjonsanlegget for LNG. Selskapet beskrives nærmere i punkt 4.4 nedenfor.

Infrastruktur

- Lyse Elnett AS er nettselskap for kommunene Stavanger, Sandnes, Sola, Randaberg, Finnøy, Rennesøy, Strand, Time, Gjesdal, Hjelmeland og Kvitsøy. Nettselskapet eier og er ansvarlig for strømmettet. Selskapet sørger for at strøm fra kraftleverandører blir transportert til boliger og bedrifter.
- Lyse Infra AS utfører beredskaps- og entreprenørtjenester på infrastruktur hovedsakelig knyttet til strøm, gass og gatelys.

Telekommunikasjon

- Altibox AS har levert internett-, tv- og telefonitjenester over fiber siden 2002. Selskapet har i dag 110 ansatte, 40 partnere og over 400.000 privatkunder.
- Smartly AS skal utvikle løsninger for smart styring av varme, lys, innbrudds- og brannalarm samt andre viktige funksjoner i hjemmet under merkenavnet Smartly.
- Lyse Fiber AS bygger, drifter og vedlikeholder fibernettet i Sør-Rogaland, og de selger Altibox-produkter til privat- og bedriftskunder.
- Lyse Fiberinvest AS eier og forvalter konsernets eierandeler i selskaper innen telesektoren.

Lyse LNG-virksomhet foregår utelukkende gjennom Skangas og Risavika LNG.

Lyse leverer naturgass (i gassform) og biogass til industri, boliger og transport i Norge. Naturgassen som brukes i Lyse nett kommer via Rogass-rørledningen fra Kårstø til Risavika. Gassnettet på land strekker seg fra Rennesøy i nord til Skurve i øst og Stokkelandsmarka i sør. Gassnettet blir også brukt til distribusjon av biogass. Biogassen produseres av IVAR IKS (Interkommunalt vann, avløp og renovasjon)⁸ som har et sentralrenseanlegg på Mekjarvik, der biogass produseres fra kloakkslam.

Lyse Neo AS er medlem i Energigass Norge. Lyse AS er videre medlem i NHO og Energi Norge. Mer informasjon om Lyse finnes på selskapets hjemmeside www.lysekonsern.no.

4.3 Skangas AS

Skangas ble etablert i 2007, og er siden 2014 felleskontrollert av Gasum (51 prosent) og Lyse (49 prosent), se beskrivelse av aksjonæravtalen i punkt 3.2 ovenfor. Skangas har fire heleide datterselskap. Dette er Skangas OY (Finland), Skangas Terminal AB (Lysekil terminal i Sverige), Skangas Terminal Gävle AB (Gävle terminalstudie, ikke bygget) og Skangas Business Services AB. Skangas har en årsomsetning på NOK [redacted] og ca. 50 ansatte i Norge, Sverige og Finland.

⁸ Selskapet eies av kommunene Finnøy, Gjesdal, Hå, Klepp, Kvitsøy, Randaberg, Rennesøy, Sandnes, Sola, Stavanger, Strand, Time og Hjelmeland.

Skangas leverer LNG i Norge, Sverige og Finland til skip og industri. Selskapet har etablert en komplett verdikjede for produksjon og distribusjon av LNG. Dette omfatter kjøp av tørrgass, LNG-prosessering, distribusjon av LNG på tankbiler og skip gjennom mottaksterminaler ut til kundenes anlegg, der LNG regassifiseres før bruk som energikilde eller drivstoff.

Skangas prosesserer LNG i to produksjonsanlegg, nemlig i Risavika ved Stavanger, hvor Skangas har en eksklusiv avtale med Risavika LNG,⁹ og i Porvoo på den finske sør-kysten øst for Helsinki, hvor Skangas eier et mindre produksjonsanlegg. Risavika LNG har en årlig produksjonskapasitet på 300 000 tonn, mens produksjonsanlegget i Porvoo kan produsere 20 000 tonn. Risavika LNG beskrives nærmere under punkt 4.4 nedenfor.

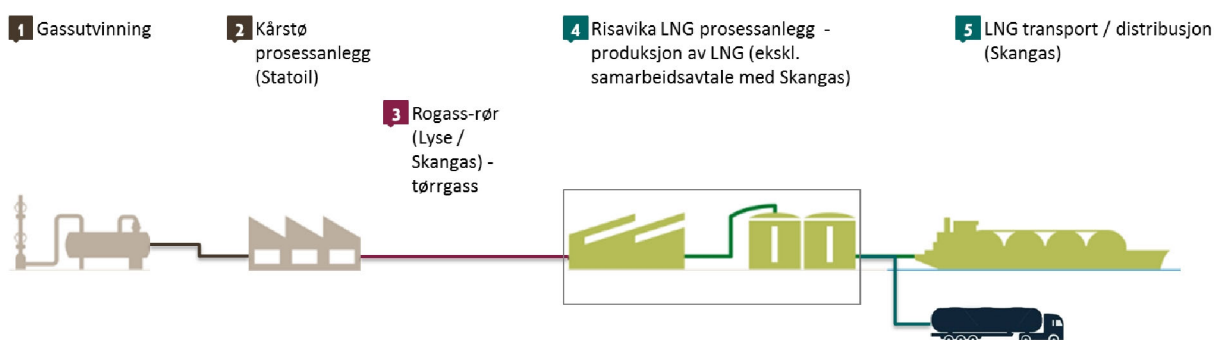
Skangas eier LNG-terminaler for lagring og distribusjon på Øra ved Fredrikstad (Norge) og i Lysekil (Sverige). I 2016 åpner selskapet en ny terminal i Pori (Finland). Manga LNG Oy, som er deleid av Skangas, skal åpne en ny terminal i Tornio (Finland) i 2018.¹⁰

Bilag 2: Oversikt over Skangas' eksisterende og planlagte LNG infrastruktur.¹¹

Skangas har leieavtale for ett LNG-skip, Coral Energy (med lastekapasitet på 15 600 m³) og opererer en flåte på 25 tankbiler. Et nytt tankskip leveres i 2017 (Coralus, med lastekapasitet på 5 800 m³).

LNG fra anlegget i Risavika distribueres til kunder i Norge og Sverige. Som nevnt utfører Risavika LNG prosessering av tørrgass til LNG som en tjeneste for Skangas, etter "tolling agreement". Skangas forsyner anlegget med tørrgass fra Nordsjøen ("feed gas") via Rogass-rørledningen (eid av Lyse) som går fra ilandføringsterminalen på Kårstø til Risavika. I følge tolling-avtalen tar Skangas levering av LNG ved inntaket til lagringstanken, og står selv for lagring og videre distribusjon via skip og tankbil. Tolling-avtalen gir Skangas eksklusiv tilgang til Risavikas eksisterende produksjonskapasitet for 15 år fra 2014, med opsjon på ytterligere fem år. Videre har Skangas førsterett til kapasiteten dersom Risavika bygger en ny produksjonskjede.

Figuren under viser Skangas' distribusjonskjede for Norge og Sverige:

LNG fra Skangas' prosessanlegg i Porvoo distribueres kun i Finland. "Feed gas" leveres fra Gasum.

⁹ Avtalen er en såkalt "tolling agreement", som innebærer at Risavika LNG utfører prosesseringen som en tjeneste for Skangas mens Skangas eier gassen.

¹⁰ Se for mer informasjon om Manga LNG Oy: <http://www.torniomangalng.fi/en/hankkeen-esittely/>. Eierne er Outokumpu Oy 45 prosent, SSAB Europe Oy 25 prosent, Skangas Oy 25 prosent og EPV Energia Oy 5 prosent.

¹¹ Kilde: Gasum OY årsrapport 2015 side 22.

Skangas er medlem i bransjeorganisasjonen Energigass Norge (EGN). Mer informasjon om Skangas finnes på selskapets hjemmeside www.skangas.com.

En presentasjon fra Skangas fra april 2015 over produksjon og distribusjon av LNG i Norden finnes her: http://www.kaasuyhdistys.fi/sites/default/files/pdf/esitykset/20150423_kevatkokous/Osmundsen.pdf

4.4 Risavika LNG Production AS

Risavika LNG ble etablert våren 2014 ved at prosessanlegget for LNG i Risavika ble fisjonert ut av Skangas til Risavika LNG. Selskapet er før foretakssammenslutningen et heleid datterselskap i Lyse-konsernet. Risavika LNG driver bare med prosessering.

Risavika LNG eier og driver LNG-anlegget i Risavika. Med en årlig produksjonskapasitet på 300 000 tonn LNG, tilsvarende energibehovet for to byer av Stavangers størrelse, er anlegget ansett som et "småskala"-anlegg. Større anlegg har kapasitet på flere millioner tonn årlig. Videre eier selskapet et LNG bunkringsanlegg for marine kunder.

Som beskrevet under punkt 4.3 om Skangas, eier Risavika LNG ikke selv gassen som behandles, men produserer LNG som en tjeneste for Skangas. I LNG-anlegget går gassen først gjennom en renseprosess hvor CO₂ og vann skilles ut. Deretter ledes gassen inn i selve prosessanlegget, som i prinsipp fungerer på samme måte som en fryseboks. Her kjøles naturgassen ned til ca. -163 °C og går over i væskeform. Den flytende naturgassen lagres i en stor tank som er oppbygd som en termos. Lagringstanken er dimensjonert for inntil 28 000 m³ LNG. Fra lagringstanken lastes LNG om bord i skip eller tankbil for transport. Som biprodukt ledes avdampet gass fra lagringstanken ut på Lyses regionale gassdistribusjonsnett.

Mer informasjon om Risavika LNG finnes på selskapets hjemmeside www.risavika-lng.no. Risavika LNG er ikke medlem i en bransjeorganisasjon.

5 OMSETNING OG DRIFTSRESULTAT I NORGE

Navn	Omsetning (i tusen kroner)	Driftsresultat (i tusen kroner)
Meldende foretak		
Gasum Oy ¹²		
Lyse AS ¹³		
Målselskap¹⁴		
Risavika LNG Production AS		

¹² Gasum har utenom Skangas ingen virksomhet og omsetning i Norge. Tabellen angir Gasums andel av Skangas i henhold til eierandel (51 prosent). Skangas' 2015 omsetning i Norge var NOK [redacted]. Selskapet beregner ikke separat driftsresultat for Norge. Driftsresultat er basert på en forholdsmessig andel av totalresultatet, anslått på total NOK [redacted].

¹³ Tabellen angir 2015 tall for Lyse. Dette inkluderer resultatet fra Risavika LNG og 49 prosent andel av resultatet i Skangas.

¹⁴ Tall for Risavika LNG er basert på selskapets 2015 årsrapport.

6 RELEVANTE MARKEDER

6.1 Partenes aktiviteter

Foretakssammenslutningen gjelder Partenes LNG-virksomhet organisert i Skangas og Risavika LNG. Som beskrevet innledningsvis, vil foretakssammenslutningen lede til at produksjonen i Risavika LNG tilbakeføres til Skangas.

Skangas og Risavika LNG opererer i et vertikalt forhold, ettersom Risavika LNG leverer tjenester i form av LNG-prosessering til Skangas, som driver transport, lagring og direktesalg av LNG.

Som beskrevet ovenfor forsyner Skangas Risavika LNG med naturgass i form av tørrgass. Skangas kjøper tørrgassen fra kapasitetsholdere på Kårstø og gassen transporteres via Lyses Rogass-ledning til Risavika-anlegget som "feed gas". Skangas kjøper i all hovedsak naturgass for prosessering i Risavika-anlegget.

Naturgassen som leveres Risavika LNG utgjør kun ca. [redacted] prosent av Statoils totale gassproduksjon ved Kårstø. Det er utelukket at foretakssammenslutningen kan ha negative konkurransemessige virkninger når det gjelder tilgang til tørrgass. Dette vil derfor ikke bli nærmere behandlet.

Skangas og Risavika LNG driver begge småskala LNG-prosessering,¹⁵ Risavika LNG i Norge, og Skangas i Finland. Risavika LNG driver ikke med salg av LNG.

6.2 LNG-prosessering

Som beskrevet i kapittel 4 ovenfor driver Skangas, i tillegg tolling-avtalen med Risavika LNG, et eget produksjonsanlegg i Porvoo (Finland). Risavika LNG har en årlig produksjonskapasitet på 300 000 tonn LNG. Anlegget i Porvoo er et mindre produksjonsanlegg med kun 20 000 tonn årlig produksjonskapasitet.

Vi har ikke funnet andre eksempler enn Risavika på at eiere av småskala LNG-prosesseringsanlegg stiller sin kapasitet til disposisjon for eiere av naturgass, og kjenner ikke til at konkurransemyndighetene har vurdert et slikt tjenestemarked. Europakommisjonen har, uten å ta endelig stilling, vurdert et separat marked for prosessering av LNG og salg av LNG ved prosessanlegg i et atlantisk geografisk marked (EØS, Østkysten av Nord-Amerika, Karibia, Sør-Amerika og Vest-Afrika), eventuelt inkludert Midtøsten og Sørøst-Asia (ekskl. Nordkysten av Nord-Amerika, Øst-Afrika og Australia).¹⁶ Vi understreker at Risavika LNG ikke driver med salg fra prosessanlegg.

Ettersom storskalaanlegg også selger mindre laster for småskaladistribusjon av LNG, bør alle prosessanlegg inkluderes i et mulig relevant produktmarked. Europakommisjonen har forøvrig ikke drøftet noe skille mellom storskala og småskala LNG prosessering.

Risavika står for ca. 10,2 prosent av årlig LNG produksjonskapasitet i Norge. De andre prosesseringsoperatørene i Norge er Statoil, Gasnor og AGA. Statoil har prosessanlegg på Melkøya og er med ca. 86,2 prosent av produksjonskapasiteten langt største aktør (2,5 millioner tonn produksjonskapasitet), Gasnor har småskala

¹⁵ Småskala LNG er relativt nytt. LNG benyttes hovedsakelig ved transport av naturgass mellom kontinentene på store spesialskip. LNG lages i store prosessanlegg med kapasitet på flere millioner tonn per år. Småskalaproduksjon skjer for å forsyne lokale behov. I Norge skjer transport ved hjelp av mindre skip (15 000 tonn og mindre), tog og tankbiler.

¹⁶ M.7631 Royal Dutch Shell/BG Group (2015).

prosessanlegg på Karmøy (20 000 tonn produksjonskapasitet) og Kollsnes (120 000 tonn produksjonskapasitet), og AGA har besluttet å starte opp igjen et småskala-anlegg på Tjeldbergodden (12 000 tonn produksjonskapasitet). I Norge har Skangas utenom tolling-avtalen med Risavika ingen prosesskapasitet.

Skangas' prosessanlegg i Porvoo i Finland produserer i hovedsak som reserveforsyning for Gasums distribusjon av gass gjennom rørledningsnettet i Finland.

Risavika LNG og Skangas er ikke aktuelle eller potensielle konkurrenter uansett markedsavgrensning. Kapasiteten ved Skangas' anlegg i Porvoo tillater ikke eksport og Risavika LNGs kapasitet er låst til Skangas' distribusjon i Norge og Sverige. Foretakssammenslutningen vil derfor uansett markedsavgrensning ikke medføre vesentlig begrensning av konkurransen.

Dersom det i tråd med kommisjonens uttalelser legges til grunn et atlantisk marked for LNG prosessering, vil Skangas (Risavika LNG og Porvoo) basert på salg være en svært liten aktør med ca. [redacted] prosent markedsandel. I et EØS-marked, som vil betjenes av skip av den størrelse Skangas har chartret, vil markedsandelen være mindre enn [redacted] prosent.

6.3 Distribusjon og salg av LNG

Som nevnt i punkt 6.1 driver ikke Risavika LNG med salg eller distribusjon av LNG. Skangas distribuerer LNG fra Risavika-anlegget til skip (marin) og industri i Norge og Sverige. Det er geografiske begrensninger på hvor langt det er lønnsomt å frakte småskala LNG. Det finnes derfor regionale områder rundt terminalene som varierer i utstrekning basert på transportmulighetene og kostnadene.

Europakommisjonen har, uten å ta endelig stilling, vurdert et separat marked for engrossalg av LNG i nasjonalt eller EØS-marked.¹⁷

Når det gjelder sluttbrukersalg, foreligger det ikke LNG-spesifikk praksis fra Europakommisjonen. Kommisjonen har vurdert, men ikke tatt stilling til, et marked for sluttbrukersalg av gass som kan segmenteres videre i kundegrupper, herunder handel, energiproduksjon, store industrikunder (med årlig forbruk over 225 000 tonn gass), mindre industrikunder og private husholdninger. Geografisk utstrekning anses i utgangspunktet å være nasjonalt.¹⁸

Salg til sluttbrukere, det vil si industri og marin, og engrossalg utgjør henholdsvis ca. [redacted] prosent og [redacted] prosent av Skangas' totale salgsvolum.

I Norge selger Skangas primært til sluttbrukere og et mindre volum engros til [redacted] Skangas har ikke tilgang til tilstrekkelig tallgrunnlag for å kunne beregne eller estimere separate markedsandeler for henholdsvis sluttbruker- og engrossalg.

I 2015 ble det distribuert og solgt anslagsvis [redacted] tonn LNG i Norge. Av dette stammer ca. [redacted] prosent fra import. Skangas anslår at selskapets andel av total LNG-distribusjon og salg i Norge er [redacted] prosent. Største aktør i

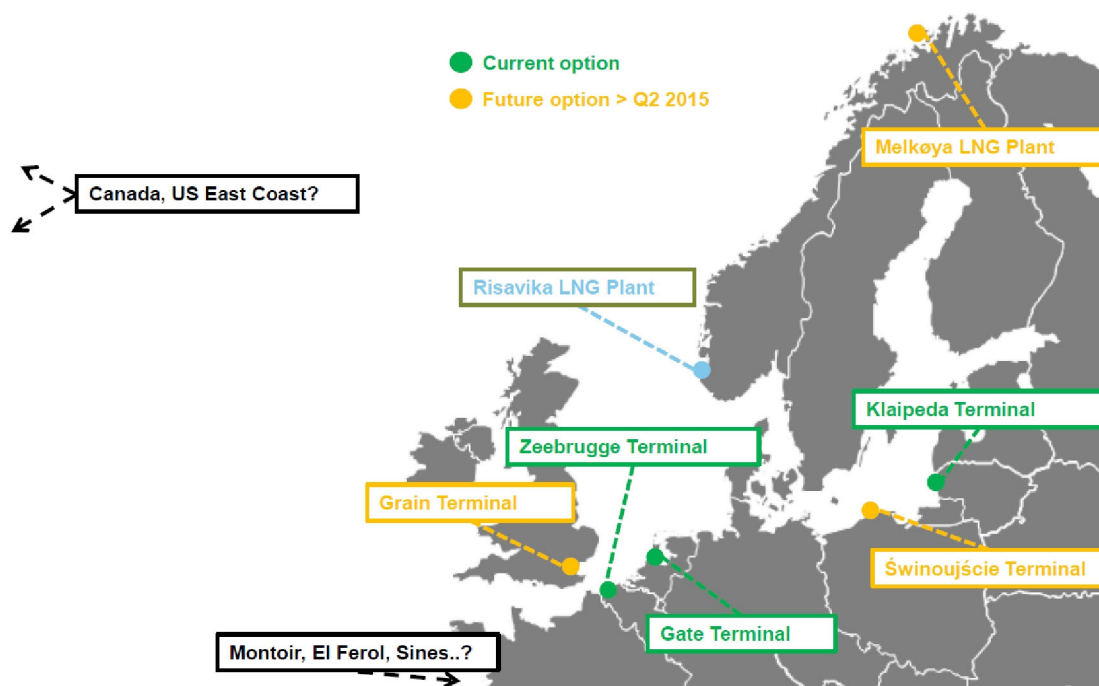
¹⁷ M.7631 Royal Dutch Shell/BG Group (2015).

¹⁸ M.6910 Gazprom/Wintershall/Target Companies (2013).

Norge er Gasnor med anslagsvis [redacted] prosent. Etter Skangas følger Barents Naturgass AS [redacted] prosent), Skagerak Naturgass AS [redacted] prosent), AGA AB [redacted] prosent), og Naturgass Møre [redacted] prosent).

Skangas' største kunder i Norge er [redacted]

Skangas' konkurrenter og kunder i detalj- og grossistmarkedene har en rekke alternative forsyningskilder. Bildet under viser Skangas' vurdering av sine egne alternativer for forsyning av LNG til Norden (nå alle i drift):

Kilde: Presentasjon fra Skangas, *Production and Distribution of LNG in the Nordic Market*, april 2015¹⁹

Av alle disse alternativene har Risavika LNG minst kapasitet. Gasnor, som er største markedsaktør innen distribusjon og salg av LNG i Norge, er vertikalt integrert med egne prosessanlegg. Videre starter AGA også opp eget prosessanlegg. Det er kun Barents Naturgass og Skagerak Naturgass som ikke eier prosessanlegg. Som figuren viser er det mange alternative forsyningskilder for småskala aktører i Norden.

Skangas har hverken før eller etter foretakssammenslutningen insentiv til å begrense tilgangen til LNG fra Risavika, siden kundene da uten betydelige investeringer vil kunne bytte til en annen leverandør. For eksempel henter både Barents Naturgass og Gasnor LNG på Melkøya fra Statoils prosessanlegg.

Bransjeorganisasjonen Energigass Norge (EGN) gjennomførte i 2015 en undersøkelse av det norske markedet for LNG som drivstoff. Dette er hittil den mest omfattende og pålitelige undersøkelsen av norsk LNG virksomhet, og gir nyttig informasjon om markedsforholdene. Det vises spesielt til rapportens kapittel 2 Hovedfunn. Her fremgår blant annet at det er god tilgang på småskala LNG i Norge både fra norske anlegg og gjennom import. Rapport av 10. november 2015 er tilgjengelig her:

https://www.norskindustri.no/siteassets/dokumenter/annet/norskekysten_lng_rapport.pdf

¹⁹ Presentasjonen er offentlig tilgjengelig på nett: http://www.kaasuyhdistys.fi/sites/default/files/pdf/esitykset/20150423_kevatkokous/Osmundsen.pdf.

Foretakssammenslutningen vil ikke ha noen utestengende virkninger når det gjelder salg eller distribusjon av LNG. Som det også fremgår av rapporten fra EGN er det god tilgang på LNG for småskala distribusjon i Norge. Foretakssammenslutningen leder ikke til endring i tilgang til LNG fra Risavika-anlegget.

7 INGEN VESENTLIG BEGRENSNING AV KONKURRANSEN

Før Gasum overtok 51 prosent av aksjene i Skangas i 2014, var prosessanlegget i Risavika del av Skangas. Siden 2014 har Risavika LNG produsert LNG eksklusivt for Skangas. Etter foretakssammenslutningen vil Risavika LNGs virksomhet igjen strukturelt være integrert i Skangas' verdikjede.

Skangas har i dag eksklusiv tilgang til LNG produsert ved Risavika LNG gjennom en [REDACTED] avtale som dekker dagens produksjonskapasitet, og [REDACTED]. Hverken Risavika LNGs eller Skangas' markedsposisjoner vil derfor endres vesentlig som følge av foretakssammenslutningen.

Foretakssammenslutningen vil ikke ha utestengende virkninger for Skangas' konkurrenter. På grunn av kostnadsbesparelser ved integrering vil den styrke Skangas' konkurranseevne og således være gunstig for konkurransen. Den planlagte foretakssammenslutningen vil derfor uansett markedsavgrensning ikke medføre vesentlig konkurransebegrensning.

8 EFFEKTIVITETSGEVINSTER

Foretakssammenslutningen vil medføre effektivitetsgevinster gjennom kostnadsbesparelser og andre synergivirkninger. Partene finner det imidlertid ikke nødvendig å redegjøre nærmere for dette da foretakssammenslutningen etter Partenes oppfatning uansett ikke leder til vesentlig konkurransebegrensning.

9 TILSYN FRA ANDRE KONKURRANSEMYNDIGHETER

Foretakssammenslutningen meldes parallelt til det svenske Konkurrentverket.

10 ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP

Bilag 3: Gasum Oy - konsolidert årsberetning/årsregnskap 2015

Bilag 4: Lyse AS – konsolidert årsberetning/årsregnskap 2015

Bilag 5: Skangas AS – revisorgodkjent årsberetning/årsregnskap 2015

Bilag 6: Risavika LNG Production AS – årsberetning/årsregnskap 2015

11 OFFENTLIGHET

Meldingen inneholder forretningshemmeligheter som er underlagt taushetsplikt, jf forvaltningsloven § 13. Informasjon som bes unntatt offentlighet er markert grått.

En offentlig versjon av meldingen følger vedlagt.

Bilag 7: Begrunnelse for unntak fra offentlighet.

For Gasum Oy

Advokatfirmaet Selmer DA

Andrea B.M. Artz

For Lyse AS

Advokatfirmaet Thommessen AS

Miriam Eriksen